

בין המצרים

במסתרים תבכה נפשי "מפני גֵּהָ?"

קינה על גאותו של מלכות שמים וגאותם של ישראל

"מועד" דתשעה באב

ב"טור" הלכות תשעה באב (סימן תקנט) נפסק: ואין אומרים תחינות, דאקרי מועד. תשעה באב קרוי מועד, והכוונה, כידוע, לפסוק במגילת איכה (א. טו) "קרא עלי מועד לשבור בחורי". בטעם הדבר, יש שפירשו שבתשעה באב ישנה נקודה מסויימת של שמחה, וכמו שכבר הובא בקדמונים שמלך המשיח נולד בתשעה באב (ועי' גם אסתר רבה, פתיחה יד) עובדה המהווה נחמה מסויימת, ונותנת תקווה לכלל ישראל. זהו ה'מועד' המונח בתשעה באב. באופן כללי כבר נתבאר בכמה מקומות, שהתוכן הטמון בכל מועד ממועדי השנה אמור לחולל מהפכה אצל האדם, וכשעבר את תקופת המועד הוא נעשה אדם מסוג אחר. כגון: מועד חג הפסח הנו "זמן חירותנו", ובו האדם צריך להרגיש כאילו הוא בעצמו עד אתמול היה שקוע במ"ט שערי טומאה ובשעבוד הרוחני עם כל משמעותו, בחג הפסח הוציאו הקב"ה משעבוד מצרים לחירות עולם, וכיום הנו בבחינת "אדם חדש" בן חורין.

חג השבועות נקרא "זמן מתן תורתנו". כידוע, על יום זה אמר ר' יוסף: "אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא" (פסחים סח ע"ב). זהו יום שבו זוכים אנו לקבלת התורה מחודשת מידי שנה בשנה, ודבר זה אמור גם הוא לחולל בנו מהפכה בכל מהלך החיים ראש השנה הנו זמן מיוחד למהפכה בענין קבלת עול מלכות שמים, וכן כל המועדים. אין ספק שאם נתבונן היטב בתוכנו של יום תשעה באב וננצל כראוי, גם 'מועד' זה יחולל בתוכינו מהפך של ממש. ואמנם לא קל לחולל מהפכים אצל אדם, אולם ננסה להתמקד על נקודה מסויימת, כיון שכאשר יידע האדם מהי המטרה, הוא יוכל לנצל את כוחותיו למענה, וכך יגיע לשינוי פנימי מקצה לקצה, משא"כ כשאדם אינו מודע למטרה, ודאי שלעולם לא ישיגנה. כאותו אדם המעוניין להגיע לעיר אלא שאינו יודע את שמה ומקומה, במצב כזה ודאי לא תביא לו הליכתו כל תועלת. והנה כשם שמצינו בשאר המועדים שהמצוות המיוחדות לאותו מועד הנם בבחינת 'כלים' להשגת תוכנו של המועד, כגון: מצה הנקראת "נהמא דמהימנותא", לחם של אמונה, כי על ידה ניתן להגיע לאמונה שזכו לה ביציאת מצרים, לולב וכן שופר קרויים בלשון חז"ל "כלי זיין", וכן בשאר המועדים, כך בתשעה באב עצם עבודת הבכיה הנה 'כלי' עצום ומיוחד במינו להשגת תוכנו של 'מועד' זה. כדי להמחיש את עוצמת ההתעוררות והחיזוק הטמונות בבכיה מעין זו, נביא משל ע"ז. כידוע, פעמים ישנם אנשים שהולכים לישון מאוחר וקמים מאוחר לאחר זמן ק"ש. וכך ממשיך סדר יומם כאילו לא ארע דבר, ואין

איש שם על לב. לו יצוייר שהיה נקבע יום מיוחד בשנה להתעוררות בנושא זה. יום שבו כל כלל ישראל היו מתכנסים, יושבים על הרצפה וממרים בבכי על אותם אנשים המאחרים זמן ק"ש. בטוחני שאם אכן כך היה, שוב לא היו כאלו שמעזים לאחר זמן ק"ש, כיון שחיזוק מעין זה עושה רושם ומביא להישגים מופלאים. כך כשכולם כאחד מתאבלים ובוכים על מצב מסויים, אבל גדול זה מחשיב את המצב ההוא כמצב של מוות, דבר המעורר את הלבבות באופן בלתי מצוי, ומתוך כך ניתן להגיע לאחר תשעה באב לזמן שכולו שמחה ללא צער כלל. זוהי, כנראה, כוונת דברי חז"ל דיום תשעה באב הנו 'כלי' המסוגל להוליד את מלך המשיח.

רב פינקוס זצ"ל בספרו "גלות ונחמה"

פי' ה' הוֹנָה עַל רֵב פְּשָׁעֶיךָ (איכה א. ה)

יכול על מגן, לחנם, תלמוד לומר "עַל רֵב פְּשָׁעֶיךָ" דברי המדרש תמוהין, וכי ח"ו חשיד הקב"ה למעבד דינא בלא דינא. אולם כידוע הייסורין והעונשים שהשי"ת מביא על האדם, אינם חלילה בדרך נקמה עבור מעשה העוון, אלא כל עיקרם כדי לזכך את האדם, לכופף את החומר, כדי להשיבו בתשובה שלמה. אם כן, כאשר מתייסר האדם בייסורין ועם כל זאת אינו שב בתשובה, נראה כאילו היו כל היסורין לשווא, ללא כל תועלת. אך האמת אינה כן, שאף אם האדם עדיין לא שב בתשובה שלמה ע"י היסורין, מכל מקום מועילים לו למרק העוונות שעשה, ואין הם ח"ו לחנם. על כך אומר המדרש, כיון שהקב"ה הביא ייסורין על כלל ישראל ולא שבו בתשובה, "יכול על מגן" (על חינוס) עלולים לחשוב כאילו היה זה לשווא, תלמוד לומר: על רוב פשעיה, כיון שהרבו לחטוא, מירקו להם היסורין את עוונותיהם.

רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות" איכה בין המצרים

גאלתנו, בזכות יסורי האבות הקדושים

כתוב בהקדמת מדרש איכה (פסיקה כד): פתח אברהם לפני הקב"ה ואמר: רבונו של עולם, למאה שנה נתת לי בן, וכשעמד על דעתו והיה בחור בן שלושים ושבע שנים אמרת לי: העלהו עולה לפני, ונעשיתי עליו כאכזרי ולא רחמתי עליו, אלא אני בעצמי כפתתי אותו, ולא תזכור לי זאת, ולא תרחם על בני? פתח יצחק ואמר: רבונו של עולם כשאמר לי אבא: אלוקים יראה לו השה לעולה בני, לא עכבתי על דברייך ונעקדתי ברצון לבי על גבי המזבח ופשטתי את צוארי תחת הסכין, ולא תזכור לי זאת ולא תרחם על בני? פתח יעקב ואמר: רבונו של עולם, לא עשרים שנה עמדתי בבית לבן, וכשיצאתי מביתו פגע בי עשו הרשע וביקש להרוג את בני ומסרתי עצמי למיתה עליהם, ועכשו נמסרו ביד אויביהם כצאן לטבח, לאחר שגדלתם כאפרוחים של תרנגולים וסבלתי עליהם צער גידול בנים. כי רוב ימי הייתי בצער

אבל מכיון שהם העמידו דבריהם על דין תורה, ולא נהגו לפני משורת הדין, גם מן השמים נהגו עמם במדת הדין ונתנו להם את העונש הראוי, על העבירות המנויות במסכת שבת.

ספר ומתוך האור "בין המצרים"

הלכה: שכח אתה חוננתו במוצ"ש ואכל לפני הבדלה במוצאי ט"ב

כתב המ"ב (סימן תקנו סק"ג): ואין צריך להבדיל התפילה במוצאי ט"ב, ואפילו שכח אתמול להבדיל בתפילה גם כן נראה דאין צריך עתה להבדיל בתפילה שכבר חלף שעתה וסגי במה שיבדיל עתה על הכוס. ובפסקי תשובות (ואף אם שכח או הזיד ואכל במוצאי ט"ב לפני שהבדיל על הכוס (שדינו מפורש בסי' רצ"ג שאם גם בתפלה לא הבדיל שקונסים אותו לחזור להתפלל) וגם במוצ"ש לא אמר אתה חוננתו בתפילה, אעפ"כ מסתבר שאחר שכבר התפלל שחרית ומנחה שוב אין מקום להזכיר אתה חוננתו בערבית וממילא לא שייך לקנוס אותו לחזור ולהתפלל. *פסקי תשובות חלק ו'*

פתגם: היין נכנס אל הבטן ועולה אל הראש, העצבים נכנסים אל הראש ויורדים אל הבטן. *ספר "שמחה"*

חקירה: הפקר

הוא רק הפקעת הבעלות, וממילא כל העולם יכול לזכות בו, או שהזכות לכל העולם היא חלק מההפקר עצמו (המידות לחקר הלכה יב-לו) *ספר "קובץ יסודות וחקירות"*

סיפור: לא עד כדי כך

מצאוהו לעשיר קמצן אוכל ארוחת בשר בתשעת הימים שבין ראש חודש אב לתשעה באב, שאלוהו: האין יודע שאסור לאכול היום בשר? יודע אני גם יודע, השיב הקמצן, אבל האמינו לי כי אין לי צער גדול מזה שאני מוציא כסף על קניית בשר, והרי כל עיקרו של איסור אכילת בשר בימים אלה הוא כדי להצטער. אמרו לו, אם כן, מן הדין שתשתה גם כוס יין. השיב אותו קמצן: אמנם חייב אדם להצטער בתשעת הימים, אבל לא עד כדי מסירות נפש. *ספר "חד וחלק" חלק ב' (דף ק)*

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, סשה שלום בן דבורה רחל. זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאת, מרים ברכה בת מלכה ואריה יעקב בן חוה. לעילוי נשמת: גיינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, עמנואל בן ארנסט אברהם, רפאל שלמה בן אסתר, חוה בת צביה, מיה בת רחל, ויקטור חי בן יקוטא.

גדול בעבורם, ועתה לא תזכור לי זאת לרחם על בני? אברהם יצחק הזכירו את זכות העקדה, ויעקב הזכיר את צער גידול בנים שהיה לו. וקשה איזו זכות שייך בזה? מדוע מכיון שהיה לו צער גידול בנים צריך להצילם מיד אויביהם? ה"באר שמואל" כותב, שבמקום אחר אמרו חז"ל, שכל מה שנגזר על האבות הראשונים שייסבלו יסורים בעולם הזה, הוא לא מכיון שהם היו ראויים לזה, אלא הוא רק בשביל שתהיה זכותם שמורה לבניהם אחריהם. ואם כן, מובן שיעקב בא בקובלנא, שאחר שהוא סבל צער גידול בנים והכל כדי שתהיה זכותה לבניו, אם כן אפוא, למה ארע להם?

ספר ומתוך האור "בין המצרים"

חשב ה' להשחית חומת בת ציון נטה קו לא השיב ידו מבלע (איכה ב. ח)

מה כוונת הכתוב שחשב ה' להשחית את חומת בת ציון ולא השיב ידו, ומה מקום יש כאן לביטוי "נטה קו", המתאים לבנין ולא לחורבן? וביאר האדמו"ר רא"מ מגור, על פי הדין (מגילה כו. ב"ב ג.): לא ליסתור איניש בי כנישתא, עד דבני בי כנישתא אחריתא, היינו שאסור להרוס בית כנסת, לפני שנבנה בית הכנסת אחר. והרי במדרשים מובא שהשי"ת עצמו מקיים את התורה, אם כן כיצד הניחו מן השמים להחריב את המקדש, בלי שיהיה משהו חלופי. אלא בהכרח יש לומר, כי עוד לפני החורבן, כבר היה מוכן בשמים בנין הבית לעתיד. וכן מצינו שנצטווה יחזקאל הנביא לקחת קנה מדה ולמדוד מדות המקדש האחרון העתיד לבוא במהרה בימינו. נמצא שכבר היה בנוי "בי כנישתא אחריתא" קודם שנחרב בית המקדש. זהו ביאור הכתוב: "חשב ה' להשחית חומת בת ציון", אולם מחשבה זו לא ניתנה לביצוע, קודם ש"נטה קו", והיתווה את צורת הבית לעתיד לבוא, ורק אז "לא השיב ידו מבלע", שהיתה המחשבה יכולה לצאת אל הפועל.

רב רובין זצ"ל בספרו טללי אורות "איכה, בין המצרים"

מי שנהוג לפני משורת הדין, כך נוהגים עמו מן השמים
הגמרא (ב"מ ל.) אומרת שלא חרבה ירושלים, אלא על שהעמידו דבריהם על דין תורה. הקושי בדברי הגמרא ידוע: וכי על כך שהעמידו דבריהם על דין תורה, ולא עשו לפני משורת הדין, היו ראויים לעונש כל כך גדול? ועוד קשה, הרי במסכת שבת אומרת הגמרא דברים אחרים: לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחיללו בה את השבת ובשביל שלא הוכיחו זה את זה, ועוד סיבות אחרות. אומר הבעל ה"לב אליהו" יסוד עצום: ודאי שהיו בהם את כל העבירות המנויות במסכת שבת. ובודאי שעיקר העונש היה על העבירות הללו שהן עבירות חמורות מאוד, אבל אלו היו ישראל נוהגים זה עם זה לפני משורת הדין, ולא היו מדקדקים להעמיד את דיניהם על דין תורה, אזי, גם מן השמים לא היו מדקדקים איתם, והיו נוהגים עמהם מידה כנגד מידה לפני משורת הדין.

יוסף גרמון כולל עקס לע בען
לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:
germon73@hotmail.fr
ניתן למצוא את העלון
www.kollel-aixlesbains.fr